

Eesti parlamentaarse kultuuri viljad on küpsemas

Sellel korral arutlesid Riigikogu fraktsioonide esindajad Riigikogu Toimetiste vestlusringis 19. aprillil meie parlamentaarse kultuuri teemadel.

Kultuuriajaloolises ja tänapäeva konteksti jõudnud arutelus osalesid Andres Herkel (Vabaerakond), Jürgen Ligi (Reformierakond), Jaak Madison (EKRE), Marianne Mikko (SDE), Mart Nutt (IRL) ja Toomas Vitsut (Keskerakond).

MART RAUDSAAR: Alustame parlamentaarsest kultuurist ja sellest, mismoodi me võiksime olla vahemeheks või eeskujuks Euroopa Liidu eesistumise ajal parlamentidevahelises koostöös. Enne kui teisi õpetada, peab olema selge, mis on meie tugevus või mis vajab veel parandamist. Näib, et 1990. aastatest on olnud selline tava, et võitja võtab kõik – koalitsioon pigem ei arvesta opositsiooni seisukohtadega. Teisalt, opositsiooni vastukäigud on ka küllaltki radikaalsed. Millest see on tulnud ja kas ma näen asju liiga mustades värvides?

MART NUTT: Alustan kui siin kõige kauem olnud parlamendiliige. Kui vaatame laiemalt Euroopa parlamentide suhtlemistava, siis näeme laias laastus kahte mustrit. Üks on tõesti see, et võitja võtab kõik, ja see on omane Kesk-Euroopale, Lõuna-Euroopale ja paratamatult brittidele, sest brittidel enamasti ongi kaheparteiüsteem.

Teine on Põhjamaade tava, kus on kokkulepped, mis ei tähenda tingimata seda, et opositsiooni algatused vastu

võetakse, vaid opositsioon arvestab sellega, et koalitsioonil on enamuse. Väga hea näide Põhjamaade kohta on see, et kui koalitsiooniliikmetest mingi hulk puudub, siis [proportsionaalne] osa opositsiooniliikmetest ei hääleta. Nad põhjendavad seda sellega, et see on valija tahe – me ju rikume valija tahet, kui kasutame ära hetke enamust. Üldiselt – nii ja naa – see töötab. Sellist tava Põhjamaades enamasti ei ole, et opositsioon teeb kampaaniat eelnõudega, sest on arusaadav, et kui sinna hääli taha ei tule, siis need läbi ei lähe. Aga Kesk-Euroopas seda üldiselt tehakse. Selles mõttes on Eesti valinud – või on see nii kujunenud – Kesk-Euroopa, mitte Põhja-Euroopa poliitilise kultuuri tee. Kas see on hea või halb, on täiesti teine küsimus.

***Mina olen
pooldanud seda,
et minnakse
maksimaalsele
kokkuleppele ja
püütakse leida ühisosa.***

MART NUTT

Mina olen kogu aeg pooldanud seda, et minnakse maksimaalsele kokkuleppele ja püütakse leida ühisosa. Aga niisugune praktika kujunes välja paljusk, ma ütleksin, mõlema poole süül. Ühest küljest kujunes praktika välja kohe Riigikogu algusaegadel. Kui Laari valitsus tuli välja

oma eelnõudega, siis opositsioon käsitles seda nii, et järelkult tuli neile vastanduda. Ja kui otsitakse kokkulepet, siis seda ei saavutata, kuna siis poleks opositsioon pildil. Kui vaatame toleaegset retoorikat, siis opositsioon süüdistas valitsust teerullis ja mingil hetkel praktika teerulliks kujuneski.

Samas, valitsus süüdistas opositsiooni destruktiivsuses, sest sageli toodeti eelnõusid, mida ei olnudki võimalik vastu võtta. Need olid kirjutatud vaid selleks, et näidata, kui head me oleme, kui palju me armastame oma valijaid ja kuidas me seisame nende eest. See praktika, mis minu arvates on kahetsusväärne, on tegelikult jätkunud. Kui vaatame parteide kõnepruuki, siis näeme, et kõik parteid, kes on valitsuses, või kõik parteid, kes on opositsioonis, käituvad peaaegu ühtemoodi. Valitsusparteid kasutavad teerulli – opositsiooni eelnõud hääletatakse

enamasti maha ka siis, kui nad langevad kokku valitsuse algatustega, ja vastupidi. Opositsioon nagu ei eeldagi, et nendega arvestatakse, vaid nad panustavad sellele, et lihtsalt olla pildil.

JÜRGEN LIGI: Mind ajas see viimane jutt natukene karvaseks.

MART RAUDSAAR: Kas teemapüstitus oli liiga mustades värvides?

JÜRGEN LIGI: Ei, Mardi [Mart Nuti] sissejuhatus oli väga adekvaatne. Aga lõpp vajus ära. Kindlasti ei ole praegune opositsioon, vähemalt mitte minu erakond, esitanud eelnõusid, mis oleksid vastuvõetamatud või ei põhineks senistel seisukohtadel. Ja ma täiesti tunnistan seda, et opositsiooni traditsioon on olnud olla destruktiivne ja esitada tõepoolest eelnõusid, mida vastu võtta ei saa; mis ei ole rahaliselt vastuvõetavad, mis justkui ennetavad valitsuse tegevusplaane – aga teevad seal mingisuguse muu konksu

Jürgen Ligi (Reformierakond).

Foto: Erik Peinar

sisse ja on propagandistlikud. Ja nende tehniline kvaliteet on hästi madal. Ma olen sellega nõus.

Aga ma eitan seda, et see oleks praegu teema. Eile näiteks nurisesin debatkultuuri üle, kus täpselt niimoodi tänitati opositsiooni kallal, kes tegelikult kaitses oma seisukohti, mis tal on olnud ka koalitsioonis olles, ja seda õigustati sellega, et aga vaadake, mis teie tegite seal [koalitsioonis]! Kahe eelnõu puhul läkski debatt selle peale, et näidata: vaadake, kuidas teie siin ei toetanud neid üldse. Ja mind on siin piinatud 1999. aastast, see protokoll on päris värvikas. Seda, et on olemas opositsiooneelnõude põhimõtteline mittetoetamine autori pärast, ei saa ka eitada. Aga see pole põhiline. Põhiline hulk opositsiooni eelnõusid on aja jooksul tõepoolest olnud destruktiivsed.

MART RAUDSAAR: Aga jättes kõrvale selle viimase hetke, ma saan aru, et Mart Nutt tegi ajaloolise ekskursi ...

JÜRGEN LIGI: Ma rääkisingi 25 aastast, millest ma olen ise näinud 22–23.

MART RAUDSAAR: Aga Mart [Nutt] rääkis ka, millest see algas. Millest see algas?

JÜRGEN LIGI: Ma olen nõus sellega, et oligi niimoodi. See on muidugi pikem lugu. Kui siin üks politoloog kirjutas, kuidas turuliberaalne ja rahvuskonservatism on Savisaare loodud, siis on tegelikult täpselt vastupidi. Tärgav liberaaldemokraatia ja rahvuslus oli see, mis sünnitas kogu aeg Keskerakonda. Alguses oli see justnagu Rahvaliidu lõpp, kus vastanduti põhimõtteliselt ja otsiti vastuolusid, maksudeni välja. Aga kindlasti vastandati kõiki kodakondsuspoliitika, majanduspoliitika ja turumajanduslikke algatusi. Isegi omaenda algatustega vastanduti, kui nähti ära, et see sarnaneb valitsuse omaga.

Üks näide on astmeline tulumaks. Rahvaliit plaanis välja tulla ühetaolise tulumaksuga, aga kui kuulis, et Isamaa – oli vist sellise nimega valimisblokk toona, kui ma ei eksi, liberaalid olid seal ka,

üks – sellega välja tuleb, siis automaatselt otsustati, et nendel on nüüd pikaajaline põhimõtteline positsioon, astmeline tulumaks. Tegelikult oli see puhas vastandumine, ümbertegemine – me teeme teisiti. See ilmnis samm-sammult kõiges – keelepoliitikas, kodakondsuspoliitikas, turumajanduses, õigusriigis. Õigusriigi kohta ma võiksin ka palju näiteid tuua.

ANDRES HERKEL: Minu meelest ei ole põhiküsimus, et võitja võtab kõik või kui palju ta võtab. Siin tuleb väga palju mõndusi teha. Vahepeal oli Siimanni valitsus, kes lihtsalt ei suutnud kõike võtta. Tegemist oli vähemusvalitsusega ja selle tagajärjed olid ehk isegi kõige hullemad. Võib-olla mingisugused kultuurilätend on tõesti 1990. aastate alguses, kust võeti üle Eesti kujuneva parlamentaarse kultuuri kõige halvem osa. See on siiani edasi kandunud. Parem osa – ma kohe jõuan seleni – ei ole edasi kandunud. Halvem osa on tõesti see väga teineteist või eri pooli välistav vastandumine, mis algselt kujunes tollal veel moodustuva Keskerakonna baasilt. Ja kogu see nullvariandi kodakondsuse ja muude asjade ideoloogiline vastandamine tollasele Laari valitsusele. See vastandamine toon on kahetsusväärsel kombel edasi kandunud.

Mis ei ole edasi kandunud? 1990. aastatel oli parlamendil siiski Eesti poliitikas keskne tähendus. Siit edasi on tegemist olnud järkjärgulise kummitemplistumise ning parlamendi töö ja tööharjumuse marginaliseerumisega. Kõik need ajukeskused on valdavalt läinud valitsusse. Need ajukeskused ei ole muutunud sellepärast kvaliteetsemaks, aga need on muutunud domineerivamaks. Nad toovad asjad Riigikogule ette mingisugusel kujul, mida Riigikogu tavaliselt aktsepteerib, ja Riigikogu liikmed on siin kohati taandatud niisugusteks jahukottideks, kes toetavad ühte või teist poolt. Minu meelest on see kõige traagilisem. Ma väga tahan, et igasuguste politoloogiliste uurimistöode ja analüüside hulgas analüüsitaoks mingil hetkel ka Riigikogu eri koosseisude

praktikat, näiteks kas või seda, mis on muutunud praeguse koosseisu ja eelmise koosseisuga võrreldes. Võtame kasvõi selle, kui pikalt kestab esmaspäeval ühele arupärimisele vastamine.

Minu meelest eelmises koosseisus kestis see mõnel juhul 15–20 minutit, praeguses koosseisus seda naljalt ei juhtu. Ehk küsimus on diskussiooni

**Kui tahame
Põhjala moodi olla,
siis võiksime saada
selleks ka poliitilises
ja parlamentaarses
kultuuris.**

MARIANNE MIKKO

Marianne Mikko (SDE).

Foto: Erik Peinar

intensiivsuses, kvaliteedis ja eri vaadete esindatuses. See vaadete esindatus, mida võiks kuue erakonnaga olla rohkem kui nelja erakonnaga, ei ole kahjuks viinud selleni, et parlament oleks ennast silmapaistval määral kehtestanud valitsusest tulnud algatuste puhul või oleks võtnud initsiatiivi poliitika kujundamisel. See aga sõltub eeskätt koalitsiooni kuuluvatest parlamendiliikmetest.

MARIANNE MIKKO: Minu parlamentaarne praktika on viis aastat Euroopa Parlamenti ja nüüd teist koosseisu Riigikogus. Ma olen nõus mõtetega, et me aeg-ajalt, olles kas koalitsioonis või opositsioonis – oleme sotsiaaldemokraatidena olnud ka opositsioonis – võtame oma rolli päris tõsiselt. Kui oled opositsioonis, siis tead üsna täpselt, et peaaegu midagi läbi ei lähe, aga olen kogenud mängulusti suruda, teades, et lõpptulemus on ümmargune null. Aga samamoodi olen kogenud seda – olles nüüd teist korda meie erakonnaga koalitsioonis –, et kui opositsioon on püüdnud suruda, siis koalitsioon on seda tagasi surunud.

Teisisõnu, küsimus on selles, kas me oleme rohkem brittide, Kesk-Euroopa või Põhjala moodi. Loomulikult ei ole me Põhjala moodi. Aga minu mõte on, et kas taasiseseisvuse 26. aastal ei oleks meil aeg teha väike revisjon ja mõelda, missugune võiks olla 1,3-miljonilise Eesti poliitiline kultuur? Kas see ei võiks olla rohkem sünergiline? Ehk meid on vähe, seega iga hea mõte võiks olla riigi juhtimise ja ühiskonna edasiviimise mõttes arvel ja ehk ei tasu seda kohe mängulustist tagasi lükata, isegi kui ta ei ole kõige tugevam asi. Ehk mu ettepanek oleks selline: kui tahame üldiselt Põhjala moodi olla, siis võiksime saada selleks ka poliitilises ja parlamentaarses kultuuris. Ma ei oska öelda, millal me võiksime jõuda sinnani, et kui koalitsioonis on [saadikuid] puudu umbes nii palju, siis opositsioon tõmbab end selle võrra tagasi, et oleks kogu aeg tagatud rahva valitud esindus. See on ju

peaaegu et ideaalmaastik! Aga seda, et üksikeist kuulata ja jõuda ühiskonna jaoks heale otsusele, oleks küll hädavajalik teha.

Mõte kummitemplist. Jumala eest, õige! Eriti olles olnud viis aastat Euroopa Parlamendis, ei saanud ma Riigikogusse maabudes aru, kuidas on Riigikogu liikmel parlamentaarses riigis võimalik teha kvaliteetsed tööd, kui tal puudub oma assistent. Vastus mulle oli selline: aga need kõik on poliitilised „juhtmed” ja tegelikult otsitakse väikestele töusvatele poliittähtedele rakendust, see ei ole nagu päriselt ja tõsiselt. Olin sügavalt üllatunud. See ei ole tõsi! Ei ole võimalik, et sa oled hea riigivalitseja – aga parlamentaarses riigis 101 inimest peaksid olema –, kui sul puudub kõrval [sisuline] tugi. Ei ole võimalik, et sa vastad ühtmoodi hästi Õhtulehele ja pead [parlamendis] debatti. Sulle antud aeg peab olema kvaliteetselt jagatud. Mida mina tunnen pidevalt, see on kaos – sa ei käi asjadest üle. Ja mu küsimus on: kelle jaoks on see kasulik? Ütleme otse: täitevvõimu jaoks on kasulik, et me ei käi asjadest üle. Edasi ei ole võimalik minna kvaliteetselt, kui meil [saadikutel] ei ole olemas oma abimeest.

Rääkides esmaspäevadest, neil päevadel on veel üks formaat, mida ma panin Riigikogu XII koosseisu tulles väga imeks. Nimelt on siis vaba mikrofon. Vaba mikrofoni puhul mulle tundus, et seda peaks kasutama aktiivselt ja me kõik võiksime seal sõna võtta. Selle peale öeldi, et seal [vabas mikrofonis] on [domineerimas] mingisugused n-ö Keskerakonna käblikud – vabandust väljenduse eest! – ja seal ei ole justkui soliidne käia oma mõtteid avaldamas. Panin seda sügavalt imeks ... Ei hakka nimetama, kes nii ütles, aga see ütlus oli selline, et vaba mikrofon ei ole see koht, kus käiakse. Aasta oli siis 2011.

Härrased, mulle tundub, et keegi ei keela meil kultuuri pöörata, kui me ei ole sellega rahul. Me ei peaks jääma selle juurde, et kõik, mis opositsioon lauale paneb, on nõme, või et kõigele, mida

koalitsioon välja käib, peab tingimata andma vastuhääle. See meetod on destrukttiivne 1,3-miljonilise riigi juhtimisel.

JAAK MADISON: Kui ma vaatan endast paremale [Mart Nutt] ja vasakule [Jürgen Ligi], siis ühel on 22 aastat, teisel on 25 aastat [kogemust], seega mina oma kahe aastaga ei ole päris kindlasti samal tasemel rääkima 25-aastasest arenguperioodist. Mis puudutab aga seda eelnõude asja, et opositsiooni erakonna eelnõud lähevad automaatselt välja [ja on väidetavalt mõeldud vaid vastandumiseks], siis ma ei ole päris samal arvamusel, et me peaksime hakkama igal juhul – pärast 25-aastast arengut, mis on olnud niigi vaevaline ja pikk protsess, et üldse riigivalitsemises parlamentarismi süvendada – nüüd kardinaalselt seda suunda muutma ja laeva pöörama kusagile paremale või vasakule, Soome või Rootsi poole. Meil on välja kujunenud praegu opositsiooni-koalitsiooni teatud vastandumine ja käibki omavahel pidev võitlus ja kaklus, mille kohta Mart [Nutt] väga hästi esile tõi, et see on omane Suurbritannia parlamendile ja sobib kõige paremini sinna, kus on kaheparteisüsteem, aga samas ka Kesk-Euroopale. Eks see ole olnud üks valikustsenarium. Ma arvan, et see ei ole iseenesest kõige hullem variant.

Komisjonide laua taga toimuv on üks asi, aga suures saalis toimuv peab ka kuidagi välja paistma. Igapähe meist on ju oma toetuspind või oma elektoraat ühiskonnas, kelle eest seistakse või keda kaitstakse ja kelle huve esindatakse. Kui see osa ära kaoks ja me kõik lepiksime siin omavahel ilusasti komisjonis kokku, et teate, ärme nüüd kakleme või ärme nüüd enam esindame kedagi avalikult, siis ühiskonnas, kus inimesed on juba harjunud oma seisukohtade pideva aktiivse presenteerimisega, tekiks küsimus, mis vahe on näiteks Vabaerakonnal või EKRE-l. Sisuline küsimus! Meil on siiski erinevad valijaskonnad.

Siiani – vähemalt novembrikuuni – olid kõik erakonnad nõus ühise

välispoliitikaga. Te kõik nõustusite kaitsepoliitika küsimustega. Kui olid presidendi-valimised, siis lõpuks, kui kõigil oli häda käes, suudeti laua taha istuda ja president ära valida, hoolimata sellest, oled sa sots või oled sa EKREst. Põhimõtteliselt väga kriitilistes küsimustes on jõutud ühisele arusaamisele, aga samas peab jääma ka mänguile. Ühiskonnale peab olema selge, et ongi olemas opositsioon ja on olemas koalitsioon. Ma arvan, et see on paratamatus.

Mis puutub eelnõude kvaliteeti – see teema käis korra läbi –, siis ilmselgelt ei ole ka opositsioonil mõtet hakata kulutama mingi eelnõu puhul ei ajalist ega ka rahalist ressursi süvaanalüüsideks, et kuidas see nüüd mõjutab meie majandust kümne aasta perspektiivis või kuidas see mõjutab riigieelarve tasakaalu, kui juba teatakse ette, et see niikuinii läbi ei lähe.

Jaak Madison (EKRE).

Foto: Erik Peinar

Selle [eel nõude esitamise] asja põhiline mõte ongi see, et sa saaksid presenteerida avalikkusele, et oled kaitsnud oma valijate huve, oled esitanud mingisuguse eelnõu, mis on võetud kusagilt sinu programmist. Sa oled selle välja toonud ja saad öelda, et näete, meie oleme selle eest seisnud, me oleme üritanud seda kaitsta, aga paha koalitsioon lükkas selle jällegi tagasi ja läbi see ei läinud.

MART NUTT: Arenenud demokraatiates see niimoodi ei ole, mida Jaak välja tõi. Iga opositsioonipartei arvestab sellega, et ta on kunagi valitsuses. Seetõttu ei tehta mitte ainult prognoose, vaid tehakse ka oma varikabinet, nagu tihtipeale Inglismaal. Tehakse oma plaanid just selle arvestusega, et neil oleks võimalik esiteks kasutada seda asja [analüüsi] valimiskampaanias, teiseks oleks olemas oma valitsusprogramm selleks ajaks, kui nad on valitsuses. Kui opositsioonipartei üldse ei loodagi, et ta valitsusse saab, siis ta tegelikult ei täida opositsiooni rolli.

JAAK MADISON: Siin on kaks eri asja. Üks on see, mis võetakse plaani ka sisuliselt ja mis on päriselt teostatav valitsuses, teine on see, mis võetakse programmi, valimispropagandasse või loosungile, kui teatakse juba ette, et tegelikult päris elus see nüüd ikka läbi ei lähe. Arvan, et ka mitmed parteid siin laua taga, kes lubasid 1000 või 800 eurot miinimumpalka, tunnistasid endale, et see ei ole nelja aasta jooksul teostatav. Seega pole ka miinimumpalga tõstmise kohe 1000 euro peale ühe eelnõuga tehtav. Me kõik tunnistame seda siin laua taga.

Samal ajal on sul olemas päriselt elluviidavad punktid ja samal ajal sul kusagil kukla taga ikkagi taob vaikselt, kes oleks su erakonnas vastava valdkonna minister. Loomulikult, võib-olla on olnud 25 aasta jooksul opositsioonierakondi, kes ei olegi lootnud saada kunagi valitsusse või kanda valitsemisvastutust. Aga siin on ikkagi kaks erinevat asja [eel nõud suures saalis ja valitsusprogramm], mida ei tasu segi ajada.

TOOMAS VITSUT: Poliitilist kultuuri käsu peale tõenäoliselt ei muuda, see peab tulema ikka vajadusest. Ma ei ole küll väga kindel, et meil täna selline vajadus on, et peaksime hakkama midagi radikaalselt muutma. Minu arust asume praegu kusagil skaala keskel. Ühest küljest võiks selline destruktiivne käitumine takistada riigile oluliste otsuste vastuvõtmist. Ma meenutan teile ajaloost 1930. aastaid, kui meie parlamendile heideti ette, et nad siin ainult kaklevad, et nad ei võta riigi jaoks vajalikke otsuseid vastu, et nad ei tee mitte midagi. Ja selle tulemusena kehtestas Päts eriolukorra, tuli vaiki ajastu. Skaala teise äärmusena võime minu arust vanas Euroopas näha püüdu jõuda igal juhul konsensusele. Asju arutatakse lõputult, otsuste vastuvõtmise protsess on ebaefektiivne. Ja mulle tundub, et Eestis me sellisel kujul edasi liikuda ei saa, sest meil on palju otsuseid, mis tuleb vastu võtta kiiremini kui vanas Euroopas. Ka väikese riigina peaks otsustamisprotsess olema paindlikum.

Teatud küsimustes oleme võimelised jõudma ka konsensusele. On mõned valdkonnad, kus lepatakse kokku ja otsustataksegi ühiselt ära. Mulle tundub, et praegu oleme siiski sellises optimaalses seisus, et ühest küljest riigile väga vajalikud otsused tehakse ära konsensuslikult. Teisest küljest ei saakski eeldada, et kui üks erakond kukub opositsiooni, siis valitsus hakkab selle erakonna poliitikat ajama. Ma ei hakka hindama, kui konstruktiivsed need eelnõud on, mis esitatakse või mitte, aga kindlasti tahab iga valitsus oma ideid ellu viia.

MART RAUDSAAR: Korjasin Marianne Mikko jutust välja olulise momendi. Ütle mata ühtegi halba sõna Riigikantselei kohta, näeme, et valitsust aitab olulistest küsimustes tohtu aparaat. Ja me näeme, et parlamendil ei ole minu hinnangul kõrvale panna midagi võrdväärset. Tõsi, on loodud Arenguseire Keskus. Aga võib-olla oleks parlamendi liikmetele tõesti assistente vaja?

*Ei saagi eeldada,
et kui üks erakond
kukub opositsiooni,
siis valitsus hakkab
selle erakonna
poliitikat ajama.*

TOOMAS VITSUT

ANDRES HERKEL: Vabaerakond töötab selle nimel, et valmistada oma parlamendis olevaid inimesi ette rolliks valitsuses. Kuid põrkume probleemiga, et inimesed on suutelised tõstatama küsimusi ja töötama suurema hulga teemadega, kui seda on võimalik väljapoole kommunikeerida. Ja ega tähelepanu parlamendisaali töölegi ole ju teab mis suur.

Siit jõuame tõdemuseni, et Res Publica on teinud Eesti poliitikale palju halba. Üks neist halbadest asjadest oli see, et omal ajal valitsusest välja kukkudes – sellest on nüüd möödunud tublisti üle kümne aasta – tuldi parlamenti ja tehti ümber parlamendifraktsioonide tugipersonali palgafond nii, et iseendale, tollal suurele fraktsioonile saaks võimalikult palju ja väiksemad saaks jätta ilma. Aga [tugipersonali] töömaht ei sõltu ju sellest, kui suur on fraktsioon. Töömahtu ehk parlamendi tegevusi on kõigil ühepalju. Pigem on need fraktsioonid, kes ei suuda oma liikmetega täita isegi kõiki komisjone, selle olukorra ees, et neil oleks tugipersonali rohkem vaja.

Samal ajal ma ei jaga, Marianne, seda personaalse assistendi ideed – kuigi sina oled meist siin ainus, kellel on kolm vaadet: Euroopa Parlament, Eesti parlament ja ka ENPA, minul on kaks – ja pigem tugevdaksin fraktsioonide personali. Sest tundes Eesti poliitilist kultuuri, arvan, et enamik erakondi teeb nendest kohtadest üleüldise toiduahela osa ja see ei oleks väga produktiivne.

MARIANNE MIKKO: See on klassikaline ühiskondliku situatsiooni kaasa- toomine siia laua taha. Sellega väljendasid, et me ju ei usalda seda [assistentide võtmist], see pole aus, see on mängult. Mina ei nõustu sellega! Kui oled valitud siia [parlament] suveräänina, siis on sinu enda kui parlamendiliikme huvides, et su töö oleks kvaliteetne. Eesti parlament on ainukene parlament [Euroopas], kus parlamendiliikmel ei ole personaalset assistenti. Nii lihtne ongi.

MART NUTT: Ma ei püüa ühelegi erakonnale hinnangut anda, vaid rääkida ikkagi neutraalse parlamendiliikme kogemuse seisukohalt. Jürgen, sa tead, et ma niimoodi teen.

Aga ma sekkuksin ka pisut sellesse assistendi teemasse. Mis on faktid? Üks fakt on see, et minu teada on Eesti ainukene Euroopa riik, kus ei ole parlamendiliikmel assistenti. Teine küsimus on selles, et assistendiga ei lahenda tingimata ära kvalifikatsiooniga seotud küsimusi. Miks? Me oleme Riigikogus aastaid tagasi vastu võtnud seaduse, mis ei ole kunagi rakendunud – Riigikogu liikmel on õigus assistendile, kes saab 35 protsenti Riigikogu liikme palgast. Selle palgasumma eest saame assistendi küll, aga me ei saa sellega eksperti. Selle eest ei saa õigus- või majandusexperti. Vaadates teiste maade praktikat, jätame USA kõrvale, kus senaatoril on 60 assistenti, sh nii ekspertid kui ka assistendid. Euroopa riigid seda endale lubada ei saa.

**Parlamendiliige
vajab kogemust –
elukogemust,
haridust ja
võimet ise
hakkama saada.**

JÜRGEN LIGI

Arvan, et Riigikogu liikmed on erinevas rollis – kellel on assistenti rohkem või kellel vähem vaja. Mina saan hakkama ilma assistendita. Iseenesest pole midagi häda, aga kui ta oleks, poleks ka paha. Aga tõsta assistendi palka sellisele tasemele, et saaksime tippeksperti, ei ole ilmselt võimalik. Järelikult peab tugevdama Riigikogu Kantselei juures olevat ekspertgruppi, kes küll ei saa teenindada ainult ühte Riigikogu liiget, aga peab omama piisavat kvalifikatsiooni, et Riigikogu-poolset ekspertiisi pakkuda. Riigikogu ekspertiisitas on praegu ülimalt väike. Ma ei taha sugugi öelda, et meie nõunikud on rumalad. Ei, tegelikult meil on väga heal tasemel nõunikud, aga nad on oma jooksva tööga sedavõrd hõivatud, et nad ei saagi sellise analüüsiga tegeleda.

MART RAUDSAAR: Ma saan aru, et Arenguseire Keskus Riigikogu Kantselei juures hakkabki looma sellist funktsiooni.

JÜRGEN LIGI: Mina ka ei usu assistendi ravivõimesse ja olin isiklikult see, kes selle [assistentide võtmise] kunagi ära tappis. Assistentidest ei saa publik aru ja me ei suuda sedakaudu kvaliteeti tagada. Ma usun, et suur osa Riigikogust tegelikult ei oskaks seda assistenti ka rakendada. Ma olen seda näinud, mul on kogemused. Ma ütleks, et Mardil ja ka Andresel on selline fundamentaalne eelis, et nad on olnud parlamendis kaua, nad on kogenud ning nad oskavad kasutada informatsiooni ja abi.

Ühesõnaga, ühelt poolt ei saaks rahvas aru, kui parlament enda aparati paisutaks, teiselt poolt jällegi ei saada ka aru sellest, et erakonnad peavad olema korralikult rahastatud, et nad saaksid oma liikmeid koolitada ja ette valmistada, mille vajalikkuses olen mina veendunud. Ka parlamendiliige vajab kogemust – ta vajab elukogemust, vajab haridust ja vajab võimet ise hakkama saada. See, et valitsusel, täideviival institutsioonil on suurem aparaat, on paratamatu. Ka sealse töö intensiivsus on teine.

MARIANNE MIKKO: Jürgen Ligi esindas praegu mõtet, et oli, on ja jääb. Ma ei ole sellega nõus. Miks? Sellepärast, et kui Euroopa Liidu ülejäänutel parlamendil 27 riigis on oma personaalne abiline, siis minu küsimus on, miks meie arvame, et meil on siin unikaalne parlamentaarne võim, mille puhul meie kvaliteet on palju kõrgem kui näiteks Suurbritannias, Prantsusmaal või Sloveenias või siis, palun väga, Horvaatias.

JÜRGEN LIGI: Ukrainas olevat igal rahvasaadikul 35 assistenti, nii räägiti.

MARIANNE MIKKO: Ei ole hea näide. Räägime Euroopa Liidust.

JAAK MADISON: Jürgen tegi kohe pika sissejuhatuse. Olen sellega nõus, et Eesti ei ole eraldi märgatavalt kõrgema parlamentaarne kultuuriga või töökvaliteediga, et kui kõigil teistel riikidel on – Leedus on vist kaks assistenti parlamendiliikme kohta, Lätis vist üks, sõltub riigist, siis meil ei ole ühtegi. Ma ei tea aga seda, kuidas on [assistente olemasolu] mõjutanud nende parlamentide tööd. Pigem oleks hea võrrelda, kuidas see süsteem on mõjutanud seadusloomet nendes riikides, kus ta on hiljaaegu kehtestatud. Kuidas on seal palgatud just nimelt assistente – kas on võetud „juhe” kusagilt partei noortekogudest või on tegemist inimestega, kes teavad midagi majanduspoliitikast süvitsi, kui sul seda inimest endal komisjonis ei ole. Sõltub fraktsioonist, kõigil ei ole lihtsalt inimesi, kellega valdkondi ära katta.

Andresega olen selles suhtes nõus, et fraktsioonidel oleks vaja rohkem abilisi, kuna praegu ongi risk, et võetakse väga palju just nimelt noori – nimetame neid broileriteks –, et nad saaksid oma väikese hüppelaua kuskil.

Ent kui suurendada rahastamist fraktsioonidele ja anda võimalus laiendada oma personali, ei välistata sellega, et personali suurendatakse nendesamade broilerite või „juhtmete” abil. Kui vaatan teatud teisi erakondi või fraktsioone ja nende personali, kes on see abipersonal, siis vabandust – kui

ma nägin kedagi alles äsja sotsiaalmeedias mingil noortekuu üritusel rääkimas oma kaaslastega, siis ma pole päris kindel, kui palju see inimene sisuliselt tegeleb näiteks keskkonnakomisjoni küsimustega. Seega me ei välistaks ohtu, et neidsamu „juhtmeid” kasutatakse töökoha loomiseks ja antakse väike hüppelaud.

Ent Mariannele ma väitleks vastu, et igaüks on saanud parlamenti isikliku mandaadi, et rahvasaadik on [rahvasaadik ja ta ei pea lähtuma ainult oma parteilisest kuuluvusest. Minu teada on siin laua taga ainult üks inimene, kes on saanud isikumandaadi ja see on Jürgen. Kõik ülejäänud oleme siia saanud kompensatsioonimandaadiga ning ka ringkonnamandaadiga. Seega oleme väga sõltuvad. Suurema osa parlamendiliikmete liikmesus tuleneb erakondlikust kuuluvusest ja valimisnimekirjadest. On omaette küsimus, millistel alustel on need kokku pandud, aga faktiks jääb, et oleme siia valitud erakondade kaudu. Seega ei saa väga rõhutada, et oled sõltumatu parlamendiliige, isikliku mandaadiga ning siis peaks sul kindlasti olema oma assistent.

Parlamendikultuuri juurutamine peab algama sellest, et hakkame valimissüsteemi muutma.

JAAK MADISON

Kui vaatame seadusloomet, siis kui palju on olemas eelnõusid, mis on ühe liikme ja mitte fraktsiooni algatatud? Ma võin neid kahe käe sõrmedel üles lugeda. Parlamendikultuuri juurutamine peab algama sellest, et me hakkame valimissüsteemi muutma ja mõtleme, kuidas suurendada üksikute parlamendiliikmete võimalust saada parlamenti, sõltumata

sellest, milline on tema koht partei nimekirjas.

ANDRES HERKEL: Väike kommentaar selle kohta, mida Jaak ütles. Mina olen eelmises koosseisus üksiksaadikuna eelnõusid algatanud ...

JÜRGEN LIGI: Mina olen väga palju seda teinud.

ANDRES HERKEL: ... nii et neid asju on olnud küll. Aga on üks aspekt, milles ma abide asjus astuksin sammukese Marianne positsiooni poole. Meie parlamendis kehtib üldine fraktsiooni orjus. Kui inimene lööb lahku oma fraktsioonist, siis tema õigus saada tuge Riigikogu Kantseleilt peaks olema samasugune nagu nendel, kes jäävad fraktsiooni. Selline aksioon peaks olema. Mina sain omal ajal hakkama tänu sellele, et olen tõesti kaua parlamendis olnud ja tunnen eri komisjonide nõunikke. Kui mul midagi vaja oli, helistasin neile. Aga inimene, kes praegu fraktsioonist lahku lööb – ja

Andres Herkel (Vabaerakond).

Foto: Erik Peinar

need põhjused võivad olla mõjuvad –, jääb põhimõtteliselt ilma igasuguse toeta.

TOOMAS VITSUT: Oleme nüüd kaldunud ühe kitsa teema arutamisele, see on parlamendiliikme abid, mis on minu arust küll tähtis, aga mitte kõige olulisem. Pigem arvan, et debatis on otsustamise kohaks, kas anda vähemusele, opositsioonile juurde mingisuguseid hoobasid rääkida kaasa parlamendis toimivas protsessis või jääda senise juurde ja mängida edasi seniste mängureeglite järgi. Minu tunnetuse kohaselt võiks pigem selliste üldiste mängureeglite muutmist mitte teha. Kui, siis teatud küsimustes, milles tuleb ilmselt konsensuslikult kokku leppida ja seal reegleid muuta.

MART RAUDSAAR: Väga oluline teema. Aga Eestis on kõneldud ka parlamentaarse kodurahu vajadusest ajal, kui oleme Euroopa Liidu eesistuja maa, et me väärilt esindaksime Eestit. Mida see tähendab? Ega see nüüd ei tähenda seda, et parlamenti peaks tulema haudvaikus?

JÜRGEN LIGI: Opositsioon peab valitsuse suhtes kindlasti olema sellel poolaastal mõistev. Me ei tohiks kuidagi kurjasti ära kasutada hetke, mil valitsus on hõivatud rahvusvahelise missiooniga. Aga ega riik ei tohi ka seisma jääda. Ja ma natuke kardan, et selline plaan on justkui olemas, et me taandaksime üldse enda kaasarääkimise küsimustes, mida ELAK-is (Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon) kinnitatakse. Räägitakse mingist teemalehest ja uuest korrast, mille järgi selle poolaasta jooksul enam ei küsi valitsus Euroopa Nõukogusse minnes ELAK-i mandaati. Vaat sellele ma olen vastu.

Tegelikult ei ole olnud mingit kiusu ega vastasseisu. Kunagi on ELAK-is olnud päris sõbralik nõusolek rahvusvaheliste positsioonidega. Sellist vastasseisu opositsiooni ja koalitsiooni vahel pole [seal] minu silme all olnud. On olnud täiesti sõbralik õhkkond, ma olen seal käinud erinevates rollides. Aga nüüd justkui selle tõttu, et meil [Eestil] on juhifunktsioon – peaksime olema täiesti neutraalsed ja meil ei peaks

Mart Nutt (IRL).

Foto: Erik Peinar

olema ka seisukohta, mis on parlamendiga kooskõlastatud. Ma arvan, et see on ülepingutus. Asjatu, ennetav ja ma ütleks isegi ebademokraatlik, täiesti mittevajalik.

MART NUTT: Milline on üldse parlamentide kaasaráäkimise võimalus Euroopa Liidu küsimustes? Teiseks, kuidas parlament saab olla kaasatud eesistumisse? Ma ei ole selle pärast väga mures. Vaadates kõiki neid Euroopa Liidu riike, siis me näeme, et Eesti parlamendi kaasatus on suhteliselt hea. Mõnes liikmesriigis on parlament täiesti Euroopa Liidu küsimustest väljas ja see on absoluutselt valitsuse pädevuses. Meie [Riigikogu] Euroopa Liidu asjade komisjoni mudel on võetud Taanist, Soomest ning toimib. Arvan, et loomulikult ei saagi eeldada, et valitsus Riigikogu täiskoguga kõiki asju konsulteerib, siis muutub see protsess niivõrd aeglaseks, et me ei saa oma seisukohti kujundada. Ma arvan, et praegune mudel ei ole üldse halb.

Teine küsimus. Eesistumine ei too parlamendi tegevusse kaasa palju muudatusi, sest eesistumise korraldamine on põhiliselt täidesaatva võimu ülesanne. Ütleksin, et kõige rohkem on koormatud mingi kiht ametnikke – isegi mitte niivõrd ministrid, vaid just nimelt ametnikud, sest ministrid on rohkem kõneisikud – ja see tasand kannab eesistumist.

Kolm töövormi tugevdaksid Eesti riigi positsiooni selles mõttes, et valitsusel oleks võimalik viidata vajadusele parlamendiga konsulteerida. Üks on seesama ELAK, kes peaks olema protsessis kaasas. Kas ELAKil oleksid mingisugused partnerid teistes riikides, seda ma eriti ei usu, sest eesistumine ei tähenda seda, et me võtame ülejäänud ELi liikmesriigid oma hoole alla. Ei, see ei ole niimoodi. Me seisame eesistumise rollis ikka Euroopa Liidu kui terviku eest.

Teiseks võiks mingil määral olla kaasatud väliskomisjon. Ja kolmandaks oleks

päris hea kaasata eesistumise protsessi üksikuid parlamendisaadikuid, kellel on kompetentsus mõnes küsimuses – näiteks töörühmadesse. Tõsi, meil on suure võimude lahususega riik ja ei peeta heaks tavaks, et parlamendiliige osaleb delegatsioonis, mida juhib minister. Ma arvan, et see on valehäbi. Tegelikult, jah, minister ei saa tõesti parlamendiliiget kamandada, aga parlamendiliikme kaasamine valdkonna ekspordina ainult tugevdaks positsiooni.

ANDRES HERKEL: Arvan samuti, et parlamendi roll ei ole eesistumises nii hirmus suur. Kui kodurahu küsimus on tõstatatud, siis minu meelest on tegemist pigem valitsuskoalitsiooni ja koalitsiooni koospüsümise küsimusega. Need olukorrad, kus riigid on sattunud sellel perioodil mingisugusesse siseheitlusesse, ei ole eriti head. Seda on juhtunud. Muidugi, opositsioon peab oma tööd parlamendis ikka tegema, ega seda nüüd ei tule, et me küsimusi ei esita ega reageeri ja seda keegi ei eelda ka.

Kui juba enne eesistumise perioodi kutsetakse valitsus täies koosseisus Brüsselisse, siis tõstetakse Riigikogu infotund teise päeva peale ja need asjad lepatakse kokku.

Ja kui toimuvad parlamentaarsed Riigikogu korraldatavad üritused, siis selles küsimuses oleme tehniliselt ja igatpidi väga hästi hakkama saanud. Saavad ka Riigikogu liikmed hakkama nende vedamisega rollides, mis meil tulevad.

JÜRGEN LIGI: Parlamendi roll konverentside korraldamisel on hästi positiivne. Diplomaatia nagunii. Aga rahanduskomisjonis korraldame ühe sellise konverentsi ja ma arvan, et see on suurepärane võimalus Eesti eeliseid kuidagi eksponeerida ja tegelikult ka vastata nendele imelikele positsioonidele, mida me nägime sarnasel konverentsil Brüsselis sellel poolaastal. Hästi kummaline on keskmise Euroopa, vabandust – vasakpoolse parlamendiliikme arusaamine rahandusest ja kuidas ta taandab küsimuse sellele, kas inimesele raha anda või mitte. Hästi primitiivne. Samas on Euroopa rahandusega ju hädas. Iseasi

muidugi, et nüüd on nihkes ka Eesti eelarvepoliitika ja struktuuripoliitika [Jürgen Ligi peab silmas eelarve tasakaalu]. Opositsiooni jaoks on see hea võimalus meelde tuletada, mis need Eesti tugevused on.

JAAK MADISON: Olen täiesti nõus, et siinamaani on olnud kuulda ministeeriumide ametnikelt tungivat palvet või soovi, et eesistumise ajal Eesti järgiks sissejuurdunud poliitilist kultuuri ega esindaks liiga jõuliselt oma seisukohti, oleks neutraalsel positsioonil. Loomulikult on Euroopa küsimustes see kuus kuud veidi suurema kodurahuga ja võib-olla ei tõmmata siis väga suurde diskussiooni teravamaid küsimusi. Aga ei saa eeldada või oodata, et parlament jääb kuueks kuuks Euroopa küsimustes tukkuma. Mitte mingil juhul! Ega eesistumine ole mingisugune püha lehm, mida me kaitsma peame, nii et me ei tohi mitte mingil juhul oma seisukohti presenteerida. Eeldada, et meil ei ole oma positsioone, on ikka nii väär, kui olla saab.

Olen täiesti nõus, et hakata mööda minema ELAK-ist enne ministrite nõukogusid on mõeldamatu. See on täiesti mõeldamatu, et ei tulda enne mandaati küsima, mis on Eesti seisukohad. See peab niikuinii jääma. Tutvustamine ka, aga samas Eesti seisukohtade kinnitamine. Loomulikult võetakse seda perioodi võib-olla mõistlikumalt, ei hakata pilli nüanssides lõhki ajama. Ma arvan, et seda probleemi ei tekigi.

Loomulikult on olemas põhimõttelised küsimused ja ka erakondadevahelised erimeelsused, mis võivad kukkuda meie eesistumise ajale, olgu kas või Dublini süsteemi reformimine. Kui see tõuseb aktiivselt päevakorda, siis meie erakond selles küsimuses kindlasti vait ei jää. Seega on meie huvi leida meie eesistumise ajal teiste erakondadega hea koostöö, et me selle asja venitamegi vaikselt järgmise eesistumiseni, kus me saame presenteerida jõulisemalt oma seisukohti ja mitte seda neutraalsust kaitsta.

Arvan, et kartus sisepoliitilise kakkuse jätkumise osas on ülepingsutatud. Kui

paljud meist on kuulnud midagi Malta sisepoliitikast või eelmise eesistuja Hollandi või Luksemburgi sisepoliitikast? Eesistumise tõttu ei jää meil olemata näiteks ööistungid riigieelarve menetluse ajal. Kindlasti toimuvad sellised asjad sisepoliitikas niikuinii, ega need kuskile ei kao. Meil on valimised sellel ajal, oktoobrikuus. Ma tahaks näha, mismoodi Reformierakond ja Keskerakond sõbralikult üksteisele oktoobri alguses naeratavad, et me nüüd omavahel ei võitle. Ma arvan, et see ei huvita mitte ühtegi prantslast ega maltalast. Sellega ei tasu üle pingutada.

TOOMAS VITSUT: Kolleegid Jürgen ja Jaak dramatiseerivad seda olukorda natukene üle, sest kokku on lepitud, kuidas ELAK käsitleb küsimusi eesistumise ajal.

Täpsustan, kokku on lepitud Riigikogu juhatuse ja fraktsiooni esimeeste konsensusliku otsusega, ka Reformierakonnaga.

JÜRGEN LIGI: Meiega ei ole kokku lepitud, ma võin seda kinnitada.

TOOMAS VITSUT: Pevkur oli selle otsustamise juures.

JÜRGEN LIGI: Siis see peab olema vägivaldne tõlgendus, meie ei ole sellise positsiooniga nõus ...

TOOMAS VITSUT: Luba, ma selgitan kõigepealt, mida ma öelda tahtsin, enne kui sa hakkad seisukohta võtma. Ma tahtsin öelda, et tegemist ei ole üldse sisulise muudatusega või sisulise kokkuleppega. Kokkulepe on selles, kuidas vormiliselt ELAKis otsuseid käsitletakse. Kõik toimub täpselt nii, nagu on toimunud siiaani. Ainukene asi, mis muutub, on see, et arutelu

Toomas Vitsut (Keskerakond).

Foto: Erik Peinar

Vasakult paremale: Mart Raudsaar (Riigikogu Toimetiste peatoimetaja), Marianne Mikko (SDE), Toomas Vitsut (Keskerakond), Andres Herkel (Vabaerakond), Mart Nutt (IRL), Jaak Madison (EKRE), Jürgen Ligi (Reformierakond).

Foto: Erik Peinar

lõpus ei võeta ELAKis vastu otsust, kas toetatakse või ei toetata valitsuse seisukohti. Ministrid käivad endiselt ELAKis ja neile saab küsimusi esitada. Kõik toimub vanaviisi. Kuidas te kujutate ette, et iga konkreetset Riigikogu liiget, kes on saanud mandaadi, sunnitakse nõustuma seisukohaga, mis oleks talle vastuvõtmatu? See on ju täiesti välistatud. See, milles on kokku lepitud, on vormi küsimus. See on sügavalt vormi küsimus, mitte sisu küsimus.

JAAK MADISON: Ma olen kuulnud kaudselt, et tegemist on mitteformaalse kokkuleppega, et kui näiteks tuleb rahandusnõukogu, siis ilmub Sester meie ELAKisse ja näitab, mis on päevakorras, mis on riikide positsioonid – ja siis komisjoni lõpuks me ei kinnita oma seisukohta. Tahan esile tuua, et jah, see ongi rõhutatud neutraliteet eesistujariigi poolt, et ei võeta ametlikult positsioone, kuid see saab olla ainult kõige tavalisemates küsimustes. Seda ei saa panna *de facto* reegliks, et nii jääb kõik kuus kuud.

On olemas põhimõttelised küsimused, mis on lõhestanud Euroopa Liitu. Neis on totaalselt erinevad nägemused ja kui seal peaks Eesti hakkama neutraalseks, siis – mitte mingil juhul. Parlamendil on see õigus, mis peab jääma! Ka eesistumise ajal –, et kui tulebki mingisugune [ELi ministrite] nõukogu, kus on päevakorras ECOFIN või Kreeka küsimus, kus on uued ... Jürgen endise rahandusministrina teab paremini. Keegi ei ole seda välistanud ja kui see tuleb, siis sel juhul, kui ministeeriumid ootavad, et nüüd ELAK jätkab selle formaalse kokkuleppega, et me ei võta lõpuks seisukohta vastu, siis unustagu ära. Mitte mingil juhul!

JÜRGEN LIGI: Ma ütlen ainult ühe fraasi. Ma olen olnud neljas eri nõukogus ja võin kinnitada: see [Eesti rõhutatud neutraliteet] on rumal. Ma ei väida, et see on pahatahtlik. Selline ettepanek on üdini rumal. Mitte keegi ei takista koosoleku juhatajal omada seisukohti ja minu arust ei tohi valitsusel see puududa. Koosolekut

saab neutraalselt juhtida ka nii, et sul on siiski seisukoht. See on juhtimisstiili küsimus. Tegemist on rumala ettepanekuga, mis näitab lihtsalt valitsuse kogenematust. Räägib inimene, kes on neljas eri nõukogus palju kordi käinud.

MARIANNE MIKKO: Võtaksin kirgi maha! Olen olnud teist koosseisu ELAKis. Lisaks tooksin mängu selle, millest me ei ole rääkinud – Euroopa Parlamendi –, kus olen näinud viie aasta vältel kümnet eesistumist. Ja pange tähele: kes me Riigikoguna selles mängus, kus on eesistumine, siis oleme? Me oleme selles mängus Euroopa Nõukogu ja Euroopa Parlamendi vahepealne, me ei ole mingil juhul komisjon.

On täiesti selge, et töö ELAKis jätkub täpselt samamoodi, nagu ta on seni toimunud. Ei ole mina näinud oma seitsme aasta vältel Riigikogus seda, et meil oleks iga ELAKi istungil tohutult tulised debaati või poolt- ja vastuhääletamised.

Üks kord on olnud, kui kõik olid kohal ning hääletati nii, et koalitsioon võitis ja opositsioon kaotas. See on ainuke kord, mille puhul hääletasime kirglikult. Kõigil muudel juhtudel pole seitsme aasta vältel sellist teravust esinenud. Ja on üsna selge, et kui oleme eesistujad, siis on meil teatud roll, mida kõik teised parlamendid siamaani on samamoodi kandnud. Me peame selles mängus, ütleb naine, olema riigimehed ja olema eurooplased. Ja andma endale selgelt aru, kuidas eesistumine käib.

Mis on tähtis? Siinjuures tahan alla kriipsutada Euroopa Parlamenti. Meil on Eestist kuus Euroopa Parlamendi liiget. Meie Riigikogule oleks ülimalt tähtis, et side meie ja nende kuue vahel oleks aktiivne, sest seal käivad Eesti ministrid, seal käib meie eesistumise eriesindaja Mati Maasikas ja nad selgitavad Euroopa parlamendiliikmetele, kuidas Eesti oma asju näeb. See on ülimalt tähtis organisatsioon.

Meie roll Riigikogus on mõned komisjonid, kes peavad koos Euroopa Liidu teiste parlamentide komisjonidega ühisistumisi, ja loomulikult COSAC [Conference of Parliamentary Committees for Union

Affairs of Parliaments of the EU], mis on ELAKi ehk siis miniparlamentide kokkutulek novembris. Mulle tundub, et nendega haakuvad mõtted on juba selgelt vormistatud. Me anname oma kammertoonini nii majandusküsimustes kui ka välis- ja julgeolekupoliitikas.

Tulen veel ühe väljaütlemata teema juurde. Kuidas on vormunud meie prioriteetidid? Vaat, sõbrad, siin on küll mul suur küsimus, kas Riigikogu liikmed on olnud Eesti prioriteetide väljatöötamise juures aktiivsed või üldse kuidagi panustanud? Julgen väita, et need on olnud ametnikud, kes on pannud meile midagi ette ja kogu aeg jutustatakse, et see ei ole veel lõplik. Tegelikult on lõplik, Brüsselis räägitakse prioriteetidest. Mina isiklikult ütlen, et ma ei ole olnud kaasatud sellesse protsessi ja tahan küsida teie käest, kes on olnud? Ja siin tundub, et oleme olnud kummitemplid. Meie sõna pole mitte keegi selles mängus küsinud.

MART RAUDSAAR: Ma tahaksin küsida veel igatühe käest, mida me võiksime Riigikogus näidata külalistele Euroopa parlamentidest.

Mart Raudsaar (Riigikogu Toimetiste peatoimetaja).

Foto: Erik Peinar

MART NUTT: Meil on osaliselt maailma kõige vanem parlamendihoone. Seda ei ole ühelgi teisel riigil. Meil on 14. sajandist pärit linnamüür, mida ei ole ühelgi teisel riigil. Aga rääkides parlamendi tööst, siis arvan, et meil on näidata väga vähe unikaalset.

*Eesti võiks märku anda,
et oleme igasuguse
rahvusvahelise
parlamentaarsete
korruptsiooni vastu.*

ANDRES HERKEL

JAAK MADISON: Muidugi oleme ainuke parlament maailmas, mille sisekujundus pole kaarjas ega ringikujuline. Aga ma arvan, et midagi unikaalset meil näidata ehk ei ole. Aga pommivarjendi teeks korda, tahaks seda näidata. (Naerab.)

MARIANNE MIKKO: Miks ei ole? Kui räägime sisekujundusest, siis meil on maailma ainuke ekspressionistlik parlament. Nii palju kui mina kunstiajalugu tean, oli ekspressionism suhteliselt kirklik või ekstreemne, nagu Munchi maal „Karje”.

Loomulikult, kui minu teha oleks, siis paneksin lauale uue [parlamendi] projekti, mille puhul teeksime [maja] õhuliseks, kaarjaks, ümmarguseks ja 21. sajandi vaimus, kus on palju õhku, palju läbipaistvust ja demokraatiat.

ANDRES HERKEL: Ma jätaaksin välja selle iidse müüri ja ekspressionistliku arhitektuuri, mis on natuke nagu paremast vastusest kõrvalehiilimine. Seda peab näitama nii või teisiti. Aga mul on üks ettepanek. Ma trükkisin enne siatulekut välja uudise, mis ütleb, et Itaalia poliitikule Luca Volontèle on Eesti pankade kaudu liikunud Aserbaidžaaani korruptiivne raha eesmärgiga mõjutada Euroopa Nõukogu Parlamentaarsel Assambleel hääletusi. Eesti võiks märku anda sellest, et oleme igasuguse rahvusvahelise parlamentaarsete korruptsiooni vastu.

MARIANNE MIKKO: Andres Herkel tõstatab väga õige teema ja ma ütlen ENPA Eesti delegatsiooni juhina, et Eesti delegatsioon on olnud ainuke, kes on 100 protsenti alla kirjutanud mõttele, et uurimiskomisjon Volontè asjus oleks tehtud kohe läbipaistvalt ja sõltumatult väljaspool ENPAt. Eesti delegatsiooni vastuseis korruptsioonile on juba märkimisväärne.

TOOMAS VITSUT: Jättes kõrvale meie parlamendi unikaalse arhitektuuri, siis on meil külalistele näidata palju pigem väljaspool parlamenti kui siin parlamendis. Tunnistagem, et see, mis siin toimub, on nende paljude riikide eeskujul sisse seatud, seega võib-olla neile just kõige suurem uudis ei oleks. Küll aga on Eestis palju asju, mida näidata. Pigem katsukingi meie külalised suunata huvitavaid asju vaatama parlamendist väljapoole.

KEEGI: Suitsusauna!

MARIANNE MIKKO: E-valimistele.